

CD KLASSIEK

Treurende moeder
Luigi Boccherini

Luigi Boccherini (1743-1805) componeerde net als zijn tijdgenoten Joseph Haydn en Wolfgang Amadeus Mozart steengoe-de galante muziek. Waarom is zijn oeuvre dan veel minder bekend? Wellicht omdat de nieuwe burgerlijke elite na de Franse Revolutie zijn muziek ouderwets vond. Boccherini's betrekkelijke onbekendheid leidt er echter toe dat we vandaag steeds meer van zijn muziek voor het eerst opnemen en herontdekken.

Boccherini's versie van het *Stabat Mater* is zo'n ontdekking. De Italiaan was vanaf 1770 in dienst van de Spaanse koning. Het werk was af in 1781 en werd uitgevoerd in de huiskapel van het paleis.

Het *Stabat Mater* uit 1781 (G532a/opus 61a) is een motet voor sopraan plus strijkkwartet en prijkt op de cd. Twintig jaar later herwerkte de componist die wondermooie meditatie van Maria aan de voet van het kruis, tot een driestemmig (sopraan, altus, tenor) werk met begeleiding door strijkorkest (opus 61b/G532b). Het werk uit 1781 is echter zeker niet het mindere. De invloed van Pergolesi wordt al meteen duide-

lijk in de melancholische toonsoort waarin het meditatieve werk staat, f-klein. Bij Boccherini misschien nog meer dan bij Pergolesi, krijg je het gevoel dat de dramatische tekst recht uit het hart gegrepen is.

Dit is een onvervalst meesterwerk, een van de allerbeste religieuze werken ooit. Dorothee Miels, die al bekendheid genoot voor haar barokinterpretaties, bewijst hier dat ze ook dit genre perfect onder de knie heeft. Het Salagonkwartet – Christine Busch en Lisa Immer op viool, Sebastian Wohlfarth op altviool en Gesine Queyras op cello, voor de gelegenheid versterkt met Miriam Shalinsky op contrabas – speelt transparant en kleurrijk.

Twee composities begeleiden deze Boccherini: een van Mozarts zogenoemde Haydn-strijkkwartetten (KV428), dat wat betreft de ontstaansperiode, de gedragen sfeer en 'heilige ernst' verrassend goed blijkt te passen bij het *Stabat Mater*, evenals een kort *Salve Regina* dat de veertienjarige Mendelssohn in 1823 componeerde en ook wel eens vaker in kerk of klooster mocht weerklinken. Een knap album. (JC)

Luigi Boccherini, *Stabat Mater* & Felix Mendelssohn-Bartholdy, *Salve Regina*, door Dorothee Miels (sopraan) & het Salagon Quartet, Carus (distributie Outhere Music), 83.470, 23 euro.

CD KLASSIEK

Magie van de stem
Wolfgang A. Mozart

Vandaag is het onduidelijk waarvoor cd's eigenlijk dienen. Zijn ze promotieartikelen voor concerten of hebbedingetjes die we kunnen kopen als we een werk of een uitvoerder met smaak beluisterden of leerden kennen? De in Lima in Peru geboren tenor Juan Diego Flórez zong vorige maand het openingsgala in de Antwerpse Koningin Elisabethzaal. Hij bracht een programma met werk van Mozart, Rossini en Verdi.

Internationale bladen riepen de veertiger uit tot 'beste tenor van de wereld', want hij wordt veel gevraagd. Flórez is een typische belcantotenor. Zijn expressieve zangstem en betoverende virtu-

ositeit maken hem ideaal voor de opera's van Rossini, Donizetti en Bellini. Voor Sony maakte hij echter een schitterende compilatie van tenoraria's van Mozart. Naar eigen zeggen hield hij al te lang de boot af.

Mozart is natuurlijk pure magie en dat beseft de luisteraar des te beter bij deze virtuoze vertolking. We horen aria's uit Mozarts grote opera's, waarvan telkens twee uit *Don Giovanni* en *La clemenza di Tito*, maar eveneens de op zich staande en ongemene wonderlijke concertaria *Miserere o sogno*, (K.431/425b) uit 1783. Het is delicate muziek, die van de zanger heel wat meer vraagt dan enkel bravoure. (EDS)

Mozart, door Juan Diego Flórez & het Orchestra La Scintilla onder leiding van Riccardo Minasi, Sony, 8985430862, 23 euro.

BOEK SAMENLEVING

Kijken naar elkaar
Jan Van Eycken

De Brusselse priester Jan Van Eycken, die van de interreligieuze dialoog zijn levenswerk heeft gemaakt, boort zich in een bijzonder gedegen gedocumenteerd boek in de wijze waarop de drie grote monotheïstische godsdiensten (islam, christendom en jodendom) naar elkaar kijken.

Hij stelt vast dat er vanaf het prille begin tot vandaag een breuklijn bestaat tussen godsdiensten die alle drie één God belijden. De Joden werden bestempeld als godsmoordenaars omdat ze Jezus aan het kruis hadden genageld. Moslims en christenen stonden meermaals met getrokken zwaarden tegenover elkaar in de kruistochten. Met het islamitische fundamentalisme is er geen enkele dialoog mogelijk. En toch staan joden, christenen en moslims op spiritueel en moreel vlak dichter bij elkaar dan ze misschien zelf beseffen.

De auteur grasduint in teksten van de drie wereldreligies en laat enkele denkers van vroeger en nu aan het woord. Hij stoot op belangrijke verschillen, gaat op zoek naar de context van controversiële Schriftteksten, brengt nuances aan. Eenvoudig blijkt dat niet. Zo bevat de Koran vreselijke 'zwaardverzen' en is ook het Johannesevangelie niet vriendelijk voor Joden. Wat doen we er-

mee? Vooral zoekt Jan Van Eycken uit wat mensen met elkaar kan verbinden.

Hij citeert terecht Mohammed El Bachiri, die zijn echtgenote verloor bij de terreuraanslagen van maart 2016 en die het prachtige *Een jihad van liefde* schreef. El Bachiri volgde ooit katholieke godsdienstles in een katholieke basisschool in Brussel. Hij schrijft: „Mijn vader zei: ‘Het is net als bij ons, alleen is Jezus niet de zoon van God en hebben wij nog een profeet extra.’ Voilà, zo simpel is dat.” (EDS)

Jan Van Eycken, *Hoe kijken joden, christenen en moslims naar elkaar?*, Davidsfonds, Antwerpen, 2017, 218 blz., 22,50 euro, ISBN 978 90 5908 871 9.

BOEK GELOOF

Kruisteken raakt
Gabriël Quicke

Gabriël Quicke is priester van het bisdom Brugge en sinds 2009 stafmedewerker van de Pauselijke Raad voor de Bevordering van de Eenheid der Chris-

tenen in Rome. Hij is er verantwoordelijk voor de dialoog met de oosters-orthodoxe Kerken.

Tijdens een Romebedevaart met jongeren ontdekt Quicke dat sommigen ontroerd zijn als ze het kruisteken ontvangen, maar dat de meesten er niet vertrouwd mee zijn. Hij stelt ook vast dat mensen bij rampen en aanslagen het kruis blijven gebruiken als veelzeggend teken.

Waarom maken christenen het kruisteken en waarom geven mensen elkaar een kruisje, zo vraagt de auteur zich af. Waarom dragen mensen een kruisje om de hals? Gabriël Quicke gaat op zoek in de psychologie, maar ook in de heilige Schrift en in de christelijke traditie.

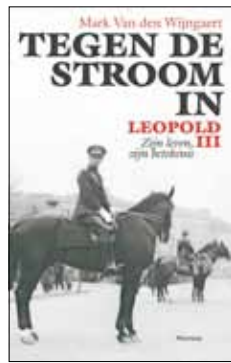
Volgens hem onthult het kruis levenszin. Aandacht voor God wordt bron van zegen. Leven is

gedeeld leven, lijden is gedeeld lijden. Als uitdrukking van het geloof houdt het kruis ook een pleidooi in voor een cultuur van ontmoeting en is het een stimulans tot dialoog. Het kruis nodigt ons uit te getuigen, niet enkel met woorden. Sterk is de meditatie van Sint-Franciscus bij het kruis van San Damiano.

Veel persoonlijke herinneringen kleuren dit mooie, spirituele boek. (EDS)

Gabriël Quicke, *God zegene en beware je*, Halewijn, Antwerpen, 2017, 153 blz., 18,95 euro, ISBN 978 90 8528 443 7.

BOEK GESCHIEDENIS

Fout parcours
Mark Van den Wijngaert

Mark Van den Wijngaert, rustend hoogleraar hedendaagse geschiedenis, ontpopte zich de jongste decennia als een eminent kenner van de geschiedenis van het Belgische vorstendom. In een amper 150 bladzijden tellend boek bijt hij zich nu vast in de controversiële figuur van Leopold III. In een eerste deel beschrijft hij diens levensloop, in een tweede gaat hij dieper in op zijn politieke betekenis.

De historicus ziet in de troonsafstand van Leopold III in 1951 en de voorafgaande Koningskwesie een breuklijn in de ge-

schiedenis van de monarchie. Als je vandaag die geschiedenis leest, vraag je je af hoe in hemelsnaam de monarchie die turbulente periode wist te overleven.

De auteur heeft weinig sympathie voor koning Leopold: „Zijn eigendunk heeft hem er altijd van overtuigd dat hij het gelijk aan zijn zijde had. Vanaf de aanvang van zijn koningschap heeft hij zich omringd met hovelingen en raadgevers die hem in de overtuiging sterkten dat de koning een dominante rol te spelen heeft. (...) Zonder zijn eigenwaan en zijn koppigheid zou de Koningskwesie wellicht niet in een diepgaande politieke crisis zijn uitgedomd.”

Dit is een vooringenomen boek, dat op zich alles samen leest uit bestaande literatuur. Bepaalde archieven zijn immers nog niet geopend, al is het maar de vraag of die daadwerkelijk veel nieuws aan het licht zullen brengen.

Leopold III maakte de verkeerde keuzes en belandde aan de foute kant van de geschiedenis. Dat begon al vroeg tijdens zijn koningschap, maar de breuk kwam er tijdens de meidagen van 1940, toen hij besloot de regering niet te volgen en de oorlog stop te zetten. Als krijsge-

vangene huwde hij onregelmatig met Lilian Baels. Hij wenste een akkoord met Hitler, van wie hij meende dat hij nog lang aan de macht zou blijven. Leopold III ging zowaar de *Führer* opzoeken, ook al beweerde hij later dat dat onderhoud op aandringen van Hitler tot stand kwam. Dat is zonder meer gelogen. Leopold III was ook een overtuigd antisemiet, die zelf weinig deed aan het lot van de Joden die uit België werden weggevoerd.

Blijft wat ons betreft dan ook de vraag waarom Leopold III in die dagen de steun verkreeg van de katholieken, in het bijzonder van de kerkleiders. (EDS)

Mark Van den Wijngaert, *Tegen de stroom in. Leopold III. Zijn leven, zijn betekenis*, Manteau, Antwerpen, 2017, 155 blz., 22,50 euro, ISBN 978 90 2233 341 9.